

Тема № 6. Підтримка позитивної поведінки

Цілі тренінгу:

- описувати різноманітні прояви позитивної та негативної поведінки;
- використовувати стратегії підтримки позитивної поведінки;
- розробляти план заохочення дітей до позитивної поведінки.

Кожна дитина реагує на стрес чи життєві труднощі по-різному. Однією із значущих ознак реакції на стрес є зміни в поведінці дитини, і це, зазвичай, негативні прояви. Педагогам варто пам'ятати, що не існує «поганих» дітей, лише їхня поведінка може бути негативною і те, як педагоги реагують на її прояви, або заохочує до дисциплінованості, або навпаки – погіршує її. Тому реакція педагога на поведінку дитини безпосередньо впливає на її благополуччя.

Якщо педагоги помічають зміни у поведінці дитини або негативні прояви в її дисциплінованості, це часто свідчить про життєві труднощі чи стрес. Діти можуть переживати горе через втрату близької людини або стрес вдома внаслідок війни. Педагогам потрібно звертати увагу на негативну поведінку, якщо вона довго триває. Негативна поведінка може викликати у педагогів негативні емоції та навіть злість, проте варто пам'ятати, що за такою поведінкою, насправді, ховається її причина.

Існують два види стратегій щодо підтримки поведінки дітей: позитивна підтримка поведінки та негативне формування дисциплінованості з боку педагога.

- **Позитивна підтримка поведінки** заохочує дітей до дисциплінованості, допомагає їм зрозуміти причини та наслідки негативної поведінки;
- **Негативне формування дисциплінованості** – це коли педагог різко припиняє негативну поведінку дитини, зазвичай без пояснень, суворо караючи її.

Негативне формування дисциплінованості змушує дітей почуватися в небезпеці і психологічно, і фізично. Це може збільшити ймовірність того, що діти знову будуть проявляти негативну поведінку. У такому випадку передбачуваність є дуже важливою для підтримки благополуччя дітей. Тому передбачувані реакції педагога на будь-які прояви і «бажаної», і «небажаної» поведінки є одним із способів забезпечити послідовність і структурованість освітнього процесу, а також психологічно безпечної атмосфери.

Для позитивної підтримки поведінки існує чотири практики позитивної підтримки поведінки:

- **Встановлення очікуваної поведінки** за допомогою спільного створення правил із відповідними реакціями на них.

- **Створення позитивного середовища** за допомогою вибудови більш глибокої взаємодії між педагогами та дітьми, довіри одне до одного (для цього можна використовувати майже всі активності зі збірки «P.O.W.E.R.»).

- **Заохочення до «бажаної» поведінки** сприяє позитивній поведінці та запобігає негативній.

- **Подолання «небажаної» поведінки:** за допомогою обговорення причин і наслідків такої поведінки можна «перенаправити» дітей до позитивної, «бажаної» поведінки.

Підтримка поведінки має бути інтерактивною, що заохочує дітей обмірковувати свою поведінку та прагнути до її позитивного прояву.

Ключові акценти:

- Діти по-різному реагують на стрес і життєві труднощі. Війна впливає не лише на благополуччя дітей, а й на благополуччя їхніх батьків / опікунів, які вдома можуть не контролювати свої емоції, гніватися тощо. Так само і діти можуть поводитися так під час освітнього процесу. Крім того, діти можуть бути досить чутливими до всіх життєвих труднощів внаслідок війни, відтак дітям може бути складно контролювати свої емоції та поведінку.
- Позитивна підтримка поведінки спрямована на розвиток самоконтролю, а також зміну негативної поведінки у довгостроковій перспективі. Це передбачає акцент на заохоченні до позитивної поведінки, а не на покаранні.
- Негативне формування дисциплінованості, навпаки, спрямоване на покарання за «небажану» поведінку. Це може призвести до тимчасового припинення негативної поведінки, проте не допомагає дітям зрозуміти її причини та наслідки.
- Доведено, що суворі покарання лише посилюють «небажану» поведінку дітей та викликають недовіру до педагогів. Діти можуть закриватися в собі та не брати активну участь у взаємодіях під час освітнього процесу, якщо вони не розуміють, чому їх сварять, або коли почуваються в небезпеці.
- Натомість позитивна підтримка поведінки є одним із способів створення відчуття передбачуваності. Діти знають, що очікувати, якщо вони порушують певні правила. Діти також більш схильні до «бажаної» поведінки, коли усвідомлюють важливість правил (особливо, якщо правила були створені спільно, а не лише педагогом).

Можна заохочувати дітей до «бажаної» поведінки.

Наприклад:

- створити плакат у формі зірки з правилами поведінки;
- дякувати дітям за прояви позитивної поведінки за допомогою наліпок, на яких можна зазначати, як саме діти поводитися;
- визначити «нагороду» за позитивну поведінку групи / класу, наприклад: більше вільного часу або часу для вільної гри дітей;
- запропонувати дітям роздавати одне одному зірки (або інші наліпки) за позитивну поведінку;
- розмістити в освітньому просторі плакат, на якому можна було б фіксувати зірки (або інші наліпки) за дисциплінованість групи / класу.

Різноманітні заохочення дітей до позитивної поведінки мають бути цікавими дітям і вони не мають бути просто «винагородами», а саме поясненнями, чому така поведінка позитивно впливає на освітній процес. Відтак, діти мають чітко розуміти, за що вони отримують певне заохочення.

Додаток «Підтримка позитивної поведінки» пропонує кроки підтримки позитивної поведінки:

1. Запитайте себе, чи дійсно дитина робить щось не так (чи її поведінка дійсно заважає освітньому процесу).
2. Поміркуйте, чи справедливі ваші очікування щодо дитини (не забувайте враховувати обставини, в яких опинилися діти).
3. Поміркуйте, чи усвідомлювала дитина, що вона погано поводить (чи обговорювали ви відповідні правила). Якщо ні, поясніть усім дітям, чому така поведінка є неприйнятною (не зазначаючи ім'я дитини, яка порушила певне правило).
4. Використайте стратегії підтримки позитивної поведінки:
 - обговоріть з дітьми правила поведінки (створіть плакат правил групи / класу та розмістіть його у просторі групи / класу);
 - знаходьтеся поруч з дитиною, що поводить неприйнятно (зазвичай, коли педагог поруч, діти краще контролюють свою поведінку);
 - змінюйте тон чи гучність голосу, щоб привернути увагу дітей (наприклад, почніть шепотіти); пам'ятайте, що педагог ніколи не повинен кричати на дітей;
 - використовуйте невербальні підказки щодо поведінки (наприклад, поплескайте в долоні, вкажіть пальцем на вухо тощо), але переконайтеся в тому, щоб такі сигнали не викликали негативних емоцій у дітей.

5. Зазначте наслідки небажаної поведінки: обговоріть з конкретною дитиною причини її поведінки (бажано наодинці), чому її конкретна поведінка неприйнятна, зазначте наслідки такої поведінки, які відповідають конкретній ситуації.

Ключові акценти:

- Підтримка позитивної поведінки починається із визначення такої поведінки та формування очікувань, наприклад, за допомогою спільного встановлення правил групи / класу.
- Реакції педагога на негативну поведінку завжди мають бути спокійними, послідовними та справедливими. Пам'ятайте, що діти можуть бути в стані стресу внаслідок війни.

Якщо поведінка дитини не покращується, педагогу важливо зберігати спокій, визначити причини такої поведінки та ставитися з розумінням до дитини. Якщо поведінка дитини погіршується, педагог може поспілкуватися з дитиною наодинці, щоб зрозуміти, що саме спричиняє таку поведінку.